

№1(5)
2025

ÓZBEKISTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NÓKIS FILIALÍ

MUSIQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI / ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА / BULLETIN OF MUSIC AND ART

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER XABARSHÍŚÍ

ILIMY-METODIKALÍQ JURNAL

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ
BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR
MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ MÁDENIYAT
MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASÍ
NÓKIS FILIALÍ**

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER XABARSHÍSÍ
Ilimiy-metodikaliq jurnal

MUSIQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI
Ilmiy-uslubiy jurnal

ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА
Научно-методический журнал

BULLETIN OF MUSIC AND ART
Scientific-methodical journal

№ 1(5)/2025

SHÓLKEMLESTIRIWSHI:

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiali

Bas redaktor: – Allanbaev Rudakiy, *professor*

Juwaplı xatker: – Kamalova Difuza, *filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori, docent.*

REDKOLLEGIYA AĞZALARI:

OZODBEK NAZARBEKOV – Ózbekstan Respublikası Mádeniyat ministri, *professor*;

AZIZBEK TURDIEV – Ózbekstan Respublikası Mektepge shekemgi hám mektep bilimlendiriw ministri máslahátshisi, *filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD)*;

BEGIS TEMIRBAEV – Qaraqalpaqstan Respublikası Mádeniyat ministri, *docent*;

KAMOLIDDIN URINBAYEV – Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası rektori, *professor*;

OMONILLA RIZAEV – kórkem ónertanıw ilimleriniń kandidati, *professor*;

HIKMAT RAJABOV – *professor*;

ORAZALI TOSHMATOV – *professor*;

BAXT AZIMOV – pedagogika ilimleri kandidati, *docent*,

MUHABBAT TOLAXOJAEVA – kórkem ónertanıw ilimleriniń doktori, *professor*;

MARFUA XAMIDOVA - kórkem ónertanıw ilimleriniń doktori, *professor*;

BOLTABOY SHODIYEV - kórkem ónertanıw ilimleriniń doktori;

OZODA TOSHMATOVA - kórkem ónertanıw ilimleriniń doktori, *professor*;

SAYYORA ĞAFUROVA – *professor*;

OYDIN ABDULLAEVA – *professor*;

IRODA MIRTALIPOVA – kórkem ónertanıw ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD);

PARAXAT MAMUTOV – kórkem ónertanıw ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD);

QURBANBAY JARIMBETOV – filologiya ilimleriniń doktori, *professor*;

ALIMA BERDIMURATOVA – filosofiya ilimleriniń doktori, *professor*;

ZIYADA BEKBERGENOVA – filologiya ilimleriniń doktori (DSc), *professor*;

ALIMA PIRNIYAZOVA – filologiya ilimleriniń doktori (DSc);

YUSUPOV QONÍSBAY – pedagogika ilimleriniń doktori (DSc), *professor*;

UTEBAEV TAJIBAY - pedagogika ilimleriniń doktori (DSc), *professor*;

SEYTKASIMOV DAULETNAZAR - pedagogika ilimleriniń doktori (DSc);

ARTÍQBAY EREJEPOV – pedagogika ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD), *docent*;

JAÑABAY MARZIYAEV – filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD), *docent*;

Jurnal qaraqalpaq, ózbek, rus hám ingliz tillerinde baspadan shıǵarıladı. Jurnal Ózbekstan Respublikası Prezidenti Administraciyası janındaǵı Málimleme hám ǵalaba kommunikaciýalar agentligi tárepinen mámleketlik dizimnen ótkerilgen. №047569 4-oktyabr, 2022-jıl.

Ózbekstan Respublikası Joqarı Attestaciya Komissiyasınıń 2024-jıl 30-iyuldaǵı 358-sanlı qararı tiykarında jurnal 17.00.00-Kórkem ónertanıw ilimleri jónelisi boyınsha dissertaciya nátiýjelerin baspadan shıǵarıw ushın arnalǵan jetekshi ilimiy jurnallar qatarına kiritilgen.

Redaksiya mánzili: Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiali Turan oypatı 29-jay.

E-mail: ozdknf@edu.uz, UZDK_Nukus@exat. Tel:551020540 Veb-sayt: <https://science.uzdknf.uz/>

ISSN-2181-4112

**QARAQALPAQ BAQSISHILIQ MEKTEPLERINIŇ
ATQARIWSHILIQ KÓRKEM ÓNERI ÓZGESHELIKLERI HAQQINDA
Erejepov A.A.**

*Nókis qalası Esjan baqsı atındaǵı 1-sanlı balalar muzika hám kórkem óner
mektebi*

Annotaciya: Baqsılardıń atqarıwshılıq kórkem ónerin, qaraqalpaq folklorınıń baqsıshılıq mektepleriniń qalıplesip rawajlandırıwın Aqımbet, Muwsa, Edenbay, Shernazar, Eshbay ataqlı aytqısh baqsılar shıǵıp, baqsıshılıq ónerdi joqarǵı basqıshqa kótergen. Bul basqısh baqsıların studentlerge síndiriwde kerekli qollanbalar, sabaqlıqlar jaratıw tiyis dep esaplayman. Húrmetli Prezidentimizdiń aytqanıday: “Manawiyattıń bir qanatı – tálim hám tárbiya bolsa, ekinshi qanatı – mádeniyat hám kórkem óner”.

Gilt sózler: baqsı, kórkem óner, atqarıwshılıq usılı, baqsıshılıq mektepler, ustaz-shákirt, folklor, dástan, tariyx, ańız ápsanalar.

Аннотация: Формирование и развитие исполнительского искусства бахши и школ бахши в каракалпакском фольклоре способствовали появлению Ақымбет, Муса, Еденбая, Шерназара, Ешбай и известных сказителей-бахши, которые подняли искусство бахши на более высокий уровень. Я считаю, что необходимо создать необходимые пособия и учебники для обучения студентов этого этапа. У нашего уважаемого Президента есть поговорка: «Одно крыло духовности – это образование и обучение, а другое – культура и искусство».

Ключевые слова: бахши, искусство, исполнительский стиль, школы бахши, наставник-ученик, фольклор, эпос, история, легенды и сказания.

Annotation: The formation and development of the performing arts and schools of bakhshi in Karakalpak folklore contributed to the emergence of Aqimbet, Musa, Edenbay, Shernazar, Eshbay, and renowned storytellers-bakhshi, who elevated the art of bakhshi to a higher level. I believe that it is necessary to create the necessary manuals and textbooks to teach the students of this stage. Our honorable President has a saying: "one wing of spirituality is education and training, and the other wing is culture and art".

Key words: bakhshi, art, performance style, schools of bakhshi, teacher-student, folklore, epic, history, legends and tales.

Kirisiw: Hárbir xalıqtıń milliy muzıkasınıń ózgesheligi, olardıń tili hám ómir tárizin, ázeliy tariyxı hám mádeniyatı, eń áweli onıń awızeki dóretiwshiligi–folklor kórkem ónerinde, dástan atqarıwshılıǵında ayrıqsha orın tapqan bolıp, bular

milletniń ózligin ańlaw, onıń ózine say milliy qádriyatları hám úrp-dástúrlerin saqlaw, rawajlandırıwda biybaha bolıp esaplanadı. Xalıqtıń milliy jıraw hám baqsıshılıq, dástan atqarıwshılıq kórkem óneriniń ayrıqsha úlgerlerin asırıp-abaylaw hám rawajlandırıw. Onı keń en jaydırıwda jas áwlad qálbinen baqsıshılıq kórkem óner tarawına húrmetin hám itibar tuyǵıların kúsheytiriw. Xalıqlar ortasında doslıq tuwısqanlıqtı bekkemlewde, dóretiwshilik birge islesiwde, mádeniy-ruwxıy múnásibetleri sheńberinde xalqaralıq kóleminde jáne de keń en jaydırıw maqsetinde, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2018-jıl 1-noyabrdegi «Xalıqaralıq baqsıshılıq kórkem óneri festivalın ótkeriw haqqında»ǵı PQ-3990-sanlı qararı tastıyıqlandı [1]. Xalıqtıń ádebiyatı menen kórkem óneriniń rawajlanıwında belgili dárejede úles qosqan atqarıwshılardıń xızmeti xalqımızdıń kóp ásirlik tariyxınıń altın betlerin tolıqtıradı. Olar ózleriniń kelip shıǵıwı jaǵınan tereń tariyxıy tamırlarǵa iye. Jıraw, baqsı, sazende, qosıqshı, qıssaxan bolıp birneshe toparǵa bólinedi.

Tiykargı bólim: Milliy muzıka kórkem ónerinde ózleriniń dóretiwshiliginiń baylıǵı menen ayrıqsha xalıq húrmetine iye bolǵan taraw, jıraw hám baqsıshılıq kórkem óneri. Baqsılardıń atqarıwshılıq repertuarında tiykarınan ashıqlıq dástanlardan “Ǵarip Ashıq”, “Góruǵlı”, “Yusuf Axmet”, “Ashıq Nájep”, “Qırmandalı”, “Bazergen” dástanların atqarıw sheberligi xalıq kewlinen keńnen orın alǵan. Baqsı ataması shıǵıs xalıqları arasında termin ózgesheligi menen ataladı. Ózbek tilinde “baxshi”, Túrkmén tilinde “baxshi”, Qazaq tilinde “jırshı”, Ázerbayjan tilinde “ashúǵ”, Gruzın tilinde “mıgasan”, Armiyan tilinde “gusan”, Qaraqalpaq tilinde “baqsı” sózleri fonetikalıq hám funkciyalıq xarakteri jaǵınan ulıwma uqsasılıǵın ǵana ańlatıp qalmastan, olardıń atqarıwshılıq óneriniń de jaqınlıǵı kórinedi [2: 60-61]. Baqsıshılıq óneriniń bunday jaqınlıqları olardıń kóp ásirlik mádeniy baylanıslarınıń tereń tamırlarınıń en jayıp urqan atqanlıǵınan derek beredi. Jıraw hám baqsılar milliy muzıka ónerinde, yadıkeshlik hám improvizatorlıq dárejesi jaǵınan oǵada kúshli atqawshılar esaplanadı. Olar nebir qıyın namalar, dástan qatarların yadlap, uzaq-uzaq tańlarǵa sozılǵan keshelerde xalqımızǵa ruwxıy lázzet baǵıshladı. Olar aktyor joqta-aktyor, solist joqta-solist wazıypasın atqarıp, xalıq jıraw hám baqsı atqarıwshılardıń tereń húrmetlep, talantına tań qalıp ilahiyda káramatlı kúsh dep túsindi. Baqsı sózi túrk tilles xalıqlarda burınnan kiyatırǵan eski sóz bolıwı kerek. Bul sóz eski ádebiyatlarında ushrasadı. Lutfiydiń “Gul va Navruz” dástanında: (Yanadur quastım bir yaqshılardıń, Mongol sawatını bilgen baqshılardıń), (Jaqsılardan hám mongol sazın bilgen baqsılardan támem bar) deydi. Ilimpaz A.K.Barkovtıń túrkiy tilles xalıqlardıń dástanların úyreniwge arnalǵan miynetinde olardıń ózgesheliklerine máselelerdi izertlep, qaharmanlıq poemaların (dástanların) qobızǵa qosıp atqarıwshılardıń

“jıraw” dep ataydı, al liro-eposlıq dástanlardı aytıwshılardı bolsa “baqsı” dep ataladı.

Jırawlardıń atqarıp shertetuǵın saz ásbabı “Qobız”, Baqsılardıń atqarıp shertetuǵın saz ásbabı “duwtar” dep túsiniq beredi. Baqsı sóziniń ózbek, qazaq, qırǵız, túrkmen, tillerinde mánislerin de kórsetedi. Ózbek eposlıq shıǵarmalarınıń qaysısı bolsa da “dástan” deydi. Sonlıqtan da, epostıń atqarıwshıları ádette “baxshı” yamasa “shayır” dep atalǵan, onıń ishinde xorezmlilerde “baxshı” dep atalǵan. Demek, qazaq tilindegi “baqsı”, qırǵızsha “baqshı” shaman, táwip mánisinde, túrkmen tilindegi “baqshı” qosıqshı, sazende degendi ańlatadı. Túrkmenlerde “shıǵır” degen atama bar, biraq onıń “baqshı”dan ayırmashılıǵı yadlap alǵan qosıq namalardı ǵana atqarıp qoymay, bir jaǵınan ózi de qosıq shıǵaradı (tókpe shayır). “Baxshı” tek baqsılardan úyrengen shıǵarmaların ǵana atqara aladı [3: 43]. Ilimpaz V.M.Jirmunskiy “baxshı” sóziniń erte zamanlardan kiyatırǵanlıǵın kórsetip, “shayır” sózi sol baqsılardan óz aldına shıqqan tókpe baqsılardı beriletuǵın ataq retinde keyinirek payda bolǵan degen juwmaqqa keledi. Baqsıshılıq óneriniń bunday jaqınlıqları olardıń kóp ásirlik mádeniy baylanıslarınıń tereń tamirlarınıń keń en jayıp urqan atqanlıǵınan derek beredi. Qaraqalpaqlar arasınan Aqımbet, Muwsa, Edenbay, Shernazar, ataqlı ayqtısh baqsılar shıǵıp, baqsıshılıq ónerdi joqarǵı basqıshqa kótergen. Qaraqalpaq xalqı eski kórkem ónerdi hár tárepleme úyrenip, onnan paydalanǵan. Nátiyjede “Ǵárip ashıq”, “Yusuf Axmet”, “Góruǵlı” sıyaqlı dástanlardaǵı túrli shaqapları qaraqalpaq baqsılarınıń negizgi repertuarı boldı. Baqsılar dástandı atqarıwdan baslar aldın Nawayı, Maqtumqulı, Berdaq, Kúnxoja, Ájiniyazdıń shayırlardıń násiyat, aqıl sózlerinen baslaydı. Türk muzıkasınıń bizde qalǵan eń eski izleri: “Baxshı-O’zon-qobız so’zlaridir” dep atap ótedi [5: 5]. Baqsı óziniń burınǵı mánisi el shayırı, sazendesı. El arasında qobız ya dombra shertip, dástanlar oqıp júrgen kisler shayır, biz olardı baqsı deymiz. Eski hijriy toǵızınshı mólshelde Nawayı jasaǵan dáwirde bul sóz – “uyǵurcha kotib” mánisin isleter edi dep atap ótilgen.

Qaraqalpaq milliy muzıka kórkem óneri tarawında baqsıshılıq óneri ózleriniń atqarıwshılıq jollarına qaray birqansha mekteplerge bólinedi. Filologiya ilimleriniń doktorları N.Dawqaraev, Q.Ayımbetovlar baqsıshılıq mektebin tórt toparǵa bóledi. Bular, Aqımbet, Ǵáripniyaz, Arzı, hám Qutım mektepleri bolıp, hár qaysısı ózleriniń ayrıqsha atqarıw jolına, mektebine iye. Olar ózleri dúzgen usı mekteplerinen shákirtler tayarlaǵan, soǵan ılayıq namalar dóretken. Biraq sonıda aytıp ótiw kerek, bular baslaǵan mektep tekte usılardan baslanıp, olardan burın baqsıshılıq joldan heshkim júrmegen degen pikir tuwılmaslıǵı kerek. Olardan burında birneshe baqsılar atqarıp kelgen. Xorezm wálayatında shaǵataylı atı qosıq bolıp tillerge dástan bolǵan ápsanalıq baqsı Eshbay ótken. Ol Xorezm oypatlıǵında jasawshı qaraqalpaq, túrkmen, xorezmliler arasında keńnen belgili bolıp,

qaraqalpaqlar arasında keńnen málim bolıp xalıqqa xızmet etken. Baqsınıń qaraqalpaq arasında tereń húrmetke iye bolıp, xalıq Eshbaysız kewil xoshlıq etpeytuǵınlıǵı, onıń atındaǵı “Eshbay” qosıǵın elege shekem súyip aytatuǵınlıǵında kóriwge boladı.

Eshbay barmay heshkim toyına qurmadı,

Júzin kórmey qızlar wákil bermedi...

degen qatarlarında Eshbay xalıq baqsılarınıń ustazı sıpatında húrmetke bólendi:

Eshbay, Nurjan, Atash penen saz ótti...

Ólgennen soń wáspin Ğáripniyaz ayttı...

Eshbaydın Nurjan, Atash usaǵan qaraqalpaq baqsıları menen bir dáwirde jasap, zamanlas bolǵanlıǵı olardıń doslıǵı usı “Eshbay” atlı qosıq qatarında kórinedi.

Al “Ólgennen soń wáspin Ğáripniyaz ayttı” delingen qatarǵa qaraǵanda Súyew baqsınıń ustazı-Ğáripniyaz Eshbaydın shákirti bolıp onıń jolın dawam ettirgen.

Góne Urgench átirapında XVIII ásirde jasaǵan Mátniyaz qariy degen baqsı bolıp, óz dáwirinde 23 shákirt tayarlap jetistirgen. Tórtkuldegi belgili Ámet baqsı Sultan ulınıń aytıwına qaraǵanda: Eshbayda, Nurjanda, Atash ta, Ğáripniyazlarda sol Mátniyaz qarıydın shákirtleri degen maǵlıwmattı beredi.

Al Beruniyli 95 jasar Serik suwpı ulı Nurjan ata Mátniyaz qarıydı Niyazımbet kórshi-laqabı. Mátniyaz qarıy ómirin aqırında kózden qalıp, zaman qısıwmetine nalıp, tómendegi “kózlerim” qosıǵın aytqanlıǵın xabarlaydı: -Áy! Qudaya ótti ómirim munsha dáwranıń qáne, 23 shákirt shıǵardım munsha dástanım qáne, Arzıw árman menen qalǵan mayı tabanıń qáne, Kewlim ister kórmege keldi qumarım qáne [9].

Joqarıda keltirilip ótilgen baqsılardıń báride tiykarınan eki mektepten, yaǵnıy Aqımbet penen Ğáripniyaz baslaǵan mektepten órbigenligin, qalǵan eki mektep Arzı hám Qutım mektebi usı mekteplerden soń ayrılıp shıqqanlıǵı, aytıw usıllarınıń Aqımbetke-Arzı, Ğáripniyazǵa-Qutımınıń jaqınlıǵı jaǵnan anıqlawǵa boladı.

Juwmmaq: Joqarıda ayılǵan ilimpazlardın Muwsa hám Súyew mektebine bóliniwdegi tiykarǵı kózde tutqan jolı Muwsa menen Súyewdın ustazları baslaǵan joldı joqarı basqıshqa kóterip, baqsıshılıq kórkem ónerinde burın bolmaǵan atqarıwshılıq usılları menen bayıtıp dóretiwshilik jaqtan rawajlandırǵanlıǵında. Haqıyqatında da olar tek baqsı bolıp ǵana qoymay, kúshli melodistler bolıp, qaraqalpaq muzıkasın bayıttı. Baqsıshılıq mektepleriniń atqarıwshılıq repertuarlarında qosıqlardıń atları hám namalarında ulıwmalıq bolǵan menen atqarıwshılıq usılları pútkilley ózgeshe boldı [9]. Bárinen de burın eskertilip ótiletuǵın, nárese, hárbir baqsınıń qaysı baqsıshılıq mektepten shıǵıwına qaramastan olardıń jeke ózgeshelike iye ekenligi esten shıǵarmawımız kerek. Yaǵnıy bir

mektepten shıqqın bolsa, sol mekteptiń mayda-shúydesine shekem qaldırmay yamasa ózgertpey aytadı degen pikir tuwılmawı kerek. Hátteki jeke bir baqsı bir toyda bir túrli etip atqarsa, ekinshi toyda tap sonıń ózin sol kúyinde qaytalawı múmkin bolmaǵanday, asıp yaki kem túsip ketetuǵını sózsiz. Sonlıqtan bir mektepten adamnıń hár túrli etip aytatuǵınlıǵın biraq ulıwma bir ıǵbalǵa baǵınatuǵınlıǵın usınnan kóremiz. Máselen, bir mektepten taraǵan baqsılar bolıwına qaramastan Juman baqsınıń aytıwı menen Shernazar baqsınıń aytıwınıń arasında úlken parıq bar. Shernazar baqsı Muwsanıń jolina naǵız qaraqalpaq namaların óz ırǵaǵı menen qosımtası ayrıqsha túrinde atqarsa, Juman baqsınıń atqarıwında qaraqalpaq namaları óz originallıǵın saqlap turıwı menen qatar, oǵan qońsılás xalıqlarınıń muzıkasınıń tásiiri basım ekenligi kórinedi. Bul jerde kózge túsetuǵın nárese hárbir atqarıwshı óz repertuarların jasaǵan ortasına, tınlawshılardıń talabına qarap soǵan ılayıqlap dúzetuǵınlıǵında. Sonlıqtan Shernazar baqsı Shımbay átirapında jasap qaraqalpaqsha jolǵa aytsa, Juman Beruniy, Tórtkul átirapında jasap, namaǵa qosımtalar qosıp atqarǵan. Sonday-aq usı mektepten ayrılıp shıqqan Arzı mektebi menen Qutım mektebi jóninde joqarıda aytıp ótken edik. Usı Muwsa mektebiniń sońǵı áwladlarınıń arasında úlken ózgeshelik bar. Sebebi olar Muwsa mektebinen taralǵan bolıwına qaramastan Esjan, Muwsanıń jolina aytsa, Shaniyaz, Arzı baqsınıń jolina aytadı. Súyew baqsınıń mektebinen taraǵan Orınbay hám Jańabay baqsılar menen Japaq baqsınıń atqarıwında da úlken ayırmashılıq bar, Japaq baqsı naǵız Súyewdiń jolina aytatuǵın bolsa Orınbay menen Jańabay baqsılardıń aytıw jolina jergilikli xalıqtıń, yaǵnıy arallı ózbeklerdiń tásiiri tiyip birqansha ózgeshelikke ushıraǵanlıǵın kóremiz. Sonıń menen qatar Orınbay baqsınıń namalarınń arasında Japaq baqsınıń repertuarlarında ushraspaytuǵın namalar da gezlesedi. Qaraqalpaq muzıkasında ásirler boyı dawam etip kiyatırǵan baqsılardıń atqarıwshılıq kórkem oneri dástan menen namanıń arasındaǵı baylanıstı bekkemlep keldi. Baqsılar dástanlardıń tekte qurı mazmunın bayan etip ǵana qoymay, olar óz bayanlamasın saz benen namaǵa salıp atqaradı. Qaraqalpaq muzıkasında dástangá salıp aytilatuǵın namalar úlken orın iyeleydi. Sonlıqtan baqsılardıń atqarǵan “Ǵárip ashıq, Sayatxan Hamra, Húrlıxa Hámira, Ashıq-Nájep, Yusup-Axmet”, ashıqlıq dástanları menen Nawayı, Maxtımqulı, Ájiniyaz, Berdaq, Ótesh, Kúnxoja, Omar hám basqa da shayırlardıń qosıqlarına ayılǵan namaları óziniń kórkemliginiń baylıǵı jaǵınan qaraqalpaq xalqınıń ruwxıy mádeniyatı haqqında keń túsniń beredi [9].

Paydalanǵan ádebiyatlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 1-noyabrdagi “Xalqaro baxshichilik san’ati festivalini o‘tkazish to‘g‘risida”gi PQ-3990-son Qarori.
2. Ayimbetov Q. Xalıq danalıǵı. – Nókis: “Qaraqalpaqstan” baspası, 1968.

3. Saburova A.A. Qaraqalpaq tilindegi muzıka terminleri. Avtoref.diss.kand.filol.nauk. – Nókis: 2008.
4. Jirmunskiy V.M. Narodniye geroicheskiy epos. – M.: L.gos.lit. Izdat.1962.
5. Fitrat A. O‘zbek klassik musiqasi va uning tarixi. -Toshkent: «Fan» nashriyoti 1993.
6. Matyoqubov B. “Doston navolari” ilmiy nashr, - Toshkent: 2009.
7. Mambetov K. Áyyemgi qaraqalpaq ádebiyati. -Nókis: Qaraqalpaqstan,1976.
8. Palimbetov K. «Qorqıt ata kitabi» hám qaraqalpaq dástanlari. monografiya. – Nókis: «Bilim», 2010.
9. Adambayeva T. Revolyutsiyağa shekemgi qaraqalpaq muzıkası. «Qaraqalpaqstan» baspası, 1976.

MAZMUNÍ

MUZÍKATANÍW

1	Ходжаметова Г.И. КАРАКАЛПАКСКАЯ ТРАДИЦИОННАЯ МУЗЫКА КАК ПЕРВООСНОВА СОЧИНЕНИЙ ФОРТЕПИАННОЙ МУЗЫКИ	3
2	Charshemov J. P.XINDEMITNING “LUDUS TONALIS” TSIKLINING GARMANIK TAXLILI	10
3	Мухаммедниязов К.Т. ИЗУЧЕНИИ ПРОБЛЕМЫ ВЗАИМОСВЯЗИ МУЗЫКИ И СЛОВА НА ПРИМЕРЕ «ПОЭТИКИ» АРИСТОТЕЛЯ	16
4	Abatbaeva R.O. XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA QORAQALPOQ MUSIQASI	22
5	Саидхонов А.С. ДВЕНАДЦАТЬ ГРАНИ СОВЕРШЕНСТВА (На примере трансцендентные этюды Ференца Листа)	29
6	Жумабаев А.Е., Муратбаева А.А. МУЗЫКАЛЬНАЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКА	42
7	Saburova U.M. LYUDVIG BETHOVEN IJODIDA VARIATION SHAKL	48

KÓRKEM ÓNER

8	Allanbaev R.O. QORAQALPOQ KOMPOZITORLARI ASARLARIDA MUSIQIY DRAMALAR	53
9	Abdullaev F., Muratbaev A. QARAQALPAQSTANDA DEMLI ORKESTRINIŇ DÚZILIWI HÁM ONIŇ RAWAJLANIŇW BASQIŠHLARI	59
10	Qurbanazarov P. DAMLI CHOLG‘ULAR VA ULARNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	65
11	Shermatov K.E. BUYUK ALLOMALAR ABU ALI IBN SINO VA ABU NASR FAROBIYLARNING MUSIQIY MEROSI	73
12	Abdullaeva U., Razatdinova A. KOMPOZITOR KEŇESBAY ABDULLAEVTIŇ QARAQALPAQ XALIŇ NAMALARINIŇ RAWAJLANIŇWIŇA QOSQAN ÚLESI	80
13	Александрова О.А. ПАМЯТИ ОПЕРНОГО ПЕВЦА КУРКМАСА МУХИТДИНОВА	86
14	Allaniyazov B. SKRIPKANING TARIXIY RIVOJLANISH JARAYONI	91
15	Erejepov A.A. QARAQALPAQ BAQSISHILIQ MEKTEPLERINIŇ ATQARIWSHILIQ KÓRKEM ÓNERI ÓZGESHELIKLERI HAQQINDA	98

16	Kamalova G.M. HIKMAT RAJABOVTIŇ DÓRETIWSHILIGINE TÁN ÓZGESHELIKLERI	104
17	Dosimbetov B.X. CHOLG‘U IJROCHISINI KONSERT VA SAHNA NAMOIYISHIGA TAYYORLASHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	113
18	Zuxurov M.M. DIRIJYORLIQTA QOL HÁREKETLERINIŇ DURIS ATQARILIWI HÁM OLARDI RAWAJLANDIRIW	120
19	Embergenova G.A., Yo‘ldoshev L.E. XOR ASARLARINI TAHLIL QILISH OMILLARI	130
20	Paxratdinova L.Sh. SKRIPKA SAZ ÁSBABÍ TARIYXÍ	136
21	Karimova I.I. SKRIPKA SAZ ÁSBABÍNA SHÍĠARMA JAZĠAN DÓRETIWSHILER HÁM PROFESSIONAL ATQARÍWSHÍLAR ÁHMIYETI	145
22	Rejepov Sh.B. ĠAYÍP DEMESINOVTIŇ FORTEPIANO DÓRETIWSHILIGI (“Prelyudiya”lari misalında)	153
23	Mamutov P.A. TEATRDÍŇ TARIYXÍY QÁLIPLESIW HÁM DRAMATURGIYANIŇ RAWAJLANIW BASQÍSHLARÍ	159

MUZÍKA PEDAGOGIKASÍ

24	Umarova V.A. MUSIQA-IJROCHILARNI TANLOVLARGA TAYYORLASHDA USTOZ VA OILANING ROLI	164
25	Tnibaev P.K. DAMLI CHOLG‘ULARNI TALABALARGA O‘RGATISH: PEDAGOGIK YONDASHUVLAR VA METODLAR	169
26	Элмуродова Г.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНИКИ ПО ПРЕДМЕТУ ФОРТЕПИАНО (НА ПРИМЕРЕ ЭТЮДОВ К. ЧЕРНИ)	173
27	Iseev R. FORTEPIANO ATQARÍWSHÍLÍĠÍŇDA POLIFONIYA JANRÍNIŇ AHMIYETI. POLIFONIYALÍQ SHÍĠARMALAR USTINDE JUMÍS ALÍP BARÍW	180

JÁMIYETLIK-GUMANITAR PÁNLER

28	Jabbarov I.A., Bazarbaeva N.I. MOBILE APPLICATIONS AS A CONTEMPORARY INSTRUMENT FOR ENHANCING ENGLISH LANGUAGE LEARNING	187
29	Marziyaev J.K. JOQARÍ OQÍW ORÍNLARÍŇDA JURNALIST QÁNIGELERDI TAYARLAW	194
30	Kalimbetova S.A. O‘ZBEK JADID DRAMATURGIYASI VA TEATRI (“Padarkush” va “To‘y” dramalari misolida)	201

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER
XABARSHÍSÍ
Ilimiy-metodikalıq jurnal